

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЗАТВЕРДЖУЮ

голова приймальної комісії

Андрій КРАСНОЖОН

квітня 2024 року

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ РІВНЕМ «МАГІСТР»
(на основі НРК6 та НРК7)

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки
ОНП «Освітні, педагогічні науки»

Одеса - 2024 р.

Професійна підготовка майбутніх викладачів фахової передвищої та/або вищої освіти базується передусім на ґрунтовному вивченні ними педагогіки.

Курс педагогіки складається з п'яти розділів: I – «Основи педагогіки», у якому розглядаються предмет педагогіки, категорії та методи науково-педагогічних досліджень, система педагогічних наук, зв'язок педагогіки з іншими науками; II – «Дидактика» (теорія освіти та навчання) розглядає предмет, категорії, завдання дидактики, зміст, принципи, методи, форми та технології організації навчання; III – «Теорія та методика виховання» знайомить студентів з сутністю процесу виховання, його закономірностями, змістом, проблемами взаємодії особистості та колективу, основами самовиховання; IV — «Педагогічна майстерність викладача» розглядає структуру системи освіти, нові типи навчальних закладів; види, форми, методи методичної роботи в школі; вивчення і поширення передового педагогічного досвіду; V – «Інноваційні процеси в освіті» розглядає поняття про педагогічні технології, теоретичні засади сучасних педагогічних технологій, класифікації педагогічних технологій.

Майбутні фахівці повинні знати:

- основні державні нормативні документи, що визначають зміст освіти у закладах освіти України
- місце та значення педагогіки в системі психолого-педагогічних наук;
- основи педагогіки в об'ємі, необхідному для вирішення виховних, навчальних, науково-методичних і організаційно-практичних дій;
- предмет та об'єкт дидактики;
- актуальні проблеми дидактики на сучасному етапі;
- методи науково-педагогічних досліджень;
- закономірності та принципи навчання;
- перспективи розвитку змісту освіти у навчально-виховних закладах;
- традиційні та інноваційні освітні та виховні форми, методи та засоби здійснення освітнього процесу
- методи навчання, їх класифікації та характеристики, критерії вибору методів навчання;
- форми організації навчання, їх переваги та недоліки;
- закономірності і принципи виховання та їх характеристику;
- методи виховання та самовиховання особистості, їх характеристику;
- основні принципи побудови системи освіти в Україні;
- структуру управління освітою в Україні і в сучасних загальноосвітніх закладах.

Майбутні викладачі фахової передвищої та/або вищої освіти повинні вміти:

- оперувати професійною термінологією, демонструвати готовність до організації освітньо-виховного процесу у закладі освіти на рівні сучасних вимог;
- використовувати закони та закономірності навчання і виховання;
- проводити науково-педагогічні дослідження;
- організовувати власну діяльність у різних навчально-виховних закладах;
- визначити мету та завдання навчання;
- будувати спілкування у процесі навчання;
- використовувати нові технології та активні методи навчання;
- планувати, проектувати, конструювати та організовувати освітній процес, керувати ним та оцінювати його результати, добирати форми, методи та засоби здійснення освітнього процесу у закладі освіти;
- демонструвати здатність критично мислити, здатність до узагальнення, аналізу і синтезу у професійній діяльності.
- демонструвати високий рівень педагогічної техніки, професійного педагогічного мовлення та ефективного педагогічного спілкування та взаємодії у виховній роботі з здобувачами освіти;

Тестові завдання містять 3 варіанти по 25 запитань. На написання тестових завдань відводиться 1 година.

Перші п'ять (від 1 до 5) відповідей оцінюються по 20 балів, наступні десять відповідей (від 6 до 15) оцінюються по 6 балів, наступні 10 відповідей (від 16 до 25) – по 4 бали.

I. Основи педагогіки

Педагогіка – наука про освіту, навчання, виховання та розвиток особистості, її об'єкт, предмет, завдання. Основні категорії педагогіки. Галузі педагогіки. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Методологічні основи педагогіки, її рівні. Роль вітчизняних педагогів у розвитку національної педагогічної науки. Мета виховання. Її об'єктивний характер. Ідеал національного виховання, його зміст, будова, дієвість. Основні напрямки національного виховання. Програма виховання як система цілей виховання. Українська народна педагогіка про мету виховання. Основні напрямки всебічного розвитку особистості: розумове, моральне, трудове, фізичне, естетичне, екологічне. Їх сутність. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження. Основні елементи педагогічного дослідження. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження. Поняття розвитку і формування особистості. Виховання як провідний фактор розвитку і формування особистості. Роль спадковості в розвитку та формуванні особистості. Середовище як умова розвитку та формування особистості. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості. Рушійні сили та закономірності

розвитку особистості. Діяльність, активність і спілкування особистості як умова ефективності її розвитку. Види діяльності та форми спілкування. Навчальна діяльність. Трудова діяльність. Їх характеристика.

II. Дидактика

Дидактика як галузь педагогіки, її виникнення і розвиток. Зв'язок дидактики з іншими науками. Головні категорії дидактики. Компоненти процесу навчання: мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми. Методологічна основа процесу навчання. Русійні сили навчального процесу. Основні функції процесу навчання: освітня, розвивальна, виховна. Їх взаємозв'язок. Учіння як пізнавальний процес. Основні етапи оволодіння знаннями. Структура процесу викладання. Закономірності навчання. Об'єктивні та суб'єктивні закономірності процесу навчання. Принципи навчання. Характеристика традиційних принципів навчання. Правила, що забезпечують реалізацію принципів. Принцип систематичності і послідовності навчання, його характеристика та шляхи реалізації в закладах освіти. Принципи науковості та доступності навчання, їх характеристика, шляхи реалізації в закладах освіти. Принцип наочності навчання. Принцип самостійності та активності у навчанні, його характеристика та шляхи реалізації у закладах освіти. Українська народна дидактика: завдання, мета, зміст. Принципи народної дидактики. Методи народної дидактики: наочні, словесні, ігрові. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст.. Зміст освіти. Функції компонентів освіти. Загальна характеристика змісту освіти, відповідно до вимог Закону України "Про освіту". Взаємозв'язок загальної, політехнічної та професійної освіти. Базовий навчальний план: інваріантна частина, варіативна частина. Їх характеристика. Навчальна програма. Її структура. Способи побудови навчальних програм. Види програм. Поняття методу, прийому та засобу навчання. Різні підходи до класифікації традиційних методів. Критерії оптимального підбору методів та засобів навчання. Характеристика методів організації навчально-пізнавальної діяльності: за джерелом інформації, за логікою передачі і сприймання навчальної інформації, за ступенем самостійності мислення учнів при засвоєнні знань, за ступенем керування. Характеристика методів стимулювання навчально-пізнавальної діяльності особистості: методи стимулювання інтересу до навчання, методи стимулювання обов'язку і відповідальності. Характеристика методів контролю та самоконтролю в навчанні: методи усного контролю, методи письмового контролю, методи лабораторно-практичного контролю. Поняття про організаційні форми навчання. Характеристика систем навчання. Види навчання: догматичне, пояснювально-ілюстративне, проблемне, комп'ютерне, інтерактивне, розвивальне, особистісно орієнтоване. Їх характеристика. Комп'ютер як засіб навчання. Комп'ютерний контроль. Комп'ютерні програми. Методика застосування комп'ютера в навчальному процесі.

III. Теорія та методика виховання

Сутність і зміст процесу виховання. Компоненти виховного процесу: мета, завдання, зміст, методи, форми, засоби. Основні закономірності виховного процесу. Мета, завдання виховання особистості. Концепція національного виховання про всебічний розвиток особистості. Сутність самовиховання. Етапи, прийоми самовиховання. Співвідношення виховання і самовиховання. Закономірності та принципи виховання. Їх характеристика. Концепція національного виховання про принципи виховання. Принципи виховання як відображення закономірностей виховного процесу. Поняття про методи та прийоми виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Методи формування свідомості особистості, розповідь, лекція, бесіда, переконання. Їх характеристика. Методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності: вимога вправи, доручення, громадська думка. Їх характеристика. Методи стимулювання поведінки та діяльності вихованців: заохочення, покарання, змагання. Їх характеристика. Методи контролю та аналізу ефективності виховного процесу: спостереження, самоспостереження, самоосуд, самоаналіз, самонаказ, самопереконання. Їх характеристика. Розумове виховання. Завдання розумового виховання. Розумовий розвиток. Формування світоглядних позицій у процесі навчально-виховної роботи. Структура світогляду: знання, погляди, переконання, вчинки, дії людини. Моральне виховання. Суть моралі і моральності. Єдність загальнолюдських і національних цінностей у моральному вихованні. Основні напрями морального виховання особистості. Трудове виховання: мета, завдання, зміст. Професійна орієнтація здобувачів освіти: мета, завдання, зміст. Компоненти професійної орієнтації: професійна просвіта, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація. Естетичне виховання: зміст, форми, методи. Джерела естетичного виховання. Естетичне виховання в педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського. Фізичне виховання. Мета, завдання та зміст. Методи, форми, засоби фізичного виховання.

IV. Педагогічна майстерність викладача

Поняття, сутність та зміст педагогічної майстерності. Складові педагогічної майстерності. Компоненти педагогічної майстерності викладача. Професійна компетентність. Педагогічні вміння. Аналітичні вміння. Прогностичні вміння. Рефлексивні вміння. Інформаційні вміння. Мобілізаційні вміння. Розвивальні вміння. Орієнтаційні вміння. Організаційні вміння. Комунікативні вміння. Перцептивні вміння. Педагогічна техніка. Техніка і культура мовлення. Структура техніки мовлення. Мовленнєвий голос. Дикція. Зовнішній вигляд педагога. Імідж викладача. Культура і техніка рухів педагога. Жести, міміка та пантоміміка. Психотехніка. Увага та уявлення. Педагогічні здібності. Педагогічна культура. Педагогічний такт. Педагогічне спілкування. Спілкування у ході проведення занять. Стилі педагогічного спілкування. Моделі спілкування та установка викладача. Акторська майстерність викладача. Формування

педагогічних та артистичних здібностей. Імідж викладача. Акмеологія у педагогічній діяльності викладача.

V. Інноваційні процеси в освіті

Інновації в сучасній освіті. Інновації в організації освітнього процесу. Педагогічна інноватика у системі сучасної освіти. Технологічний підхід в освіті. Поняття про педагогічні технології. Особистісно орієнтована освіта і технології. Теоретичні засади сучасних педагогічних технологій. Необхідність переходу до нових технологій навчання. Концептуальна основа нової педагогіки. Основні шляхи реформування традиційної системи навчання. Організаційні зміни в навчальному процесі. Процесуальні перетворення в навчальній діяльності. Технологія як наука про майстерність. Історичні аспекти педагогічної технології. Педагогічна технологія: термінологія, сутність і особливості. Розмежування понять “освітня технологія”, “педагогічна технологія”, “технологія навчання”. Структура педагогічної технології. Вимоги до її проектування. Етапи технологічного підходу до навчання. Змістовий та процесуальний компоненти структури педагогічної технології. Взаємозв'язок педагогічної технології і проектування. Класифікація педагогічних технологій. Педагогічні технології за характером цілеспрямованості педагогічного процесу. Педагогічні технології за рівнем застосування в педагогічному процесі. Творчорозвивальні технології навчання. Проектні технології навчання. Вимоги до організації проекту та його оцінювання. Класифікація проектів за типологічною ознакою. Структура різних типів проектів. Інтерактивні технології навчання. Поняття про інтерактивні технології навчання. Класифікація інтерактивних технологій навчання. Технології особистісно орієнтованого навчання. Технології індивідуалізованого навчання. Інтеграція в освіті. Інтегроване навчання: діяльнісний та тематичний підходи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Братко М.В., Козир М.В. Педагогічна інноватика : навчально-методичний посібник. Київ : Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2021 с.
2. Галузьяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: Навчальний посібник. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2006. 400 с.
3. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. Харків: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
4. Мазоха Д. С., Опанасенко Н. І. Педагогіка: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.
5. Малафійк І. В. Дидактика. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2009. 406 с.
6. Педагогічна майстерність : хрестоматія: навч. посібник для студ. ВПНЗ / за ред. І.А. Зязюна. Київ: Вища школа, 2006. 606 с.

7. Підласий І. П. Педагогіка. Новий курс: підручник для студентів пед. вузів: у 2 кн. М.: Гуманітарний вид. центр ВЛАДОС, 2005. Кн. 1. Загальні основи. Процес навчання. 574с.

8. Цюняк О. П., Довбенко С. Ю. Педагогічна інноватика : навчально-методичний посібник : Авториупорядники: Цюняк О. П., Довбенко С. Ю., Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2019. 190 с.